

TIM BURTON: VÁNDORSÓLYOM KISASSZONY KÜLÖNLEGES GYERMEKEI

Sólyomszárnyak suhanása

VARGA ZOLTÁN

HA KÜLÖNC VAGY, KI NE HAGYD TIM BURTONT.

Ódon fotográfiák kollekciója lajstromozza az enigmatikus szereplőket Tim Burton új filmjének nyitó és záró főcímén. Ilyen fátyolos fotók ihletették Ransom Riggs regényírót: viktoriánus fényképek köré szőtte meséjét a különleges képességekkel megáldott-megvert, szörnyek által fenyegetett gyerekekről, akik Vándorsólyom kisasszony védőszárnyai alatt a világtól elvonulva, mi több, egyetlen múltbeli napba rejtőzve élnek. A sikeres könyv vászonra álmódásához Burtonnál megfelelőbb személyt aligha lehetett volna találni – a *Vándorsólyom kisasszony különleges gyermekei* éppúgy a burtoni életmű szerves része, mint amennyire a kortárs hollywoodi fantasy-termés jellegzetes darabja. A sztori közege és elsősorban persze a szereplők óhatatlanul az *X-Men*-filmekre rezonál-

nak (ezt a kapcsolódást Jane Goldman forgatókönyvírói közreműködése is megerősíti), de a *Harry Potter*-széria vagy a *Szuper felsőtagozat* bájos Disney-filmje sem éppen távoli rokonok – az Eva Green által megformált Vándorsólyom kisasszony pedig bevallottan a *Mary Poppins* címszereplőjének gótikus változata. Ezeket az előképeket frissíti fel az időhurok témakörére, az ugyanazon nap ismétlődésére építő művek (például az *Idétlen időkig*) elnagyolt megidézése. Az időhurokból eredő paradoxonok bár kidolgozatlanok – a századokon és generációkon átívelő szerelmi bonyodalom vagy az öregedés hiánya több figyelmet érdemelt volna –, viszont éppen az időhuroknak köszönhető az egyik legmegkapóbb képsor, amikor is az otthon lakói a végzetes bombatalálat pillanataiban lelassítják, majd visszapörgetik az időt.

Mégsem csupán a szuperhős-csapatok időparadoxonnal dúsitott ifjúsági változatát látjuk, s ez Tim Burton képzeletvilágának és vizuális érzékének köszönhető. A *Vándorsólyom kisasszony...* visszavezethető a művész egyik legszemélyesebb munkájára is, *Az osztrigásrác mélabús halálára*. A Lisa Marie-nek ajánlott, közel 20 éve megjelent – azóta magyarálat is kiadott – kis könyvecske morbid-fanyar *freak show*, amelyben Burton versikéi és rajzai egy székérderéknyi különöncről regélnek, többek közt a Méregző Fiúról, a Bambuló Lányról vagy az Ágygá Változó Lányról – ők is beillenek (akárcsak a sövényszobrokkal megidézett Ollókezű Edward) a Vándorsólyom kisasszony kastélyában éldegélő figurák közé. Burton őket izgalmasabbá is teszi (még ha a legtöbben csupán mellékalakok), mint a „különlegesként” is meg lehetőséget szürkének bizonyuló főhőst, aki súlytalan marad olyan figurákhoz képest, mint a lebegő levegőlány vagy

a tárgyakat életre keltő mágus. Kivált az utóbbi karakterben nem nehéz észrevenni az animátori teremtőerő rendezői vezérmotívumát (lásd *Filmvilág* 2008/2); a megelevenedő bábok borzongató stop-motion részletei nemcsak Burton bábanimációit villantják fel, de akár még a Quay fivérek dermesztő munkáit is eszünkbe juttathatják – márpedig az ő világuk fényévekre visz a hollywoodi komfortzónától. Hasonlóképpen merész a már-már švankmajeri szürrealizmusba hajló – amúgy a *Homokember*-legendariumból merítő – szemgolyó-lakoma képsora is.

A *Vándorsólyom kisasszony...*-ban mégsem ezek a mozzanatok az uralkodóak, egy megapicben nem is lehetnének azok. A film azt a sokak által kétségkívül okkal kárhözvont utat folytatja, amelyen Burton az *Alice Csodaországban*al indult el és az *Éjszötét árnyékkal* ment rajta tovább, ámde előző szuperprodukcióihoz képest lényegesen szerencsésebb kompromisszum köttetett az *auteur* és a hollywoodi rutin között. Noha a mindennapi és a fantasztikus világ kontrasztba állítása elsikkad a játékidő második felében, és az összecsapások klisészerű eluralkodása is ront az összképen, mégis kiérződik a burtoni „dévaj jókedv és partatlan pajkosság” (Papai Zsolt kifejezésével élve), amely gyökeresen eltérve a regény befejezésétől idézőjelezi az akciójeleneteket – vidámparkba helyezett konfrontációval, cirkuszporondon levezényelt harcokkal és (sokadik Harryhausen-tisztelgésként az életműben) a hősöket segítő csontvázsereggel. A *Vándorsólyom kisasszony különleges gyermekei* a rendező legjobban sikerült élőszereplős filmje a *Sweeney Todd* óta – vízalatti szekvenciái, különösen a kísértethajó enteriőrjei, önmagukban is bizonyítják, hogy Tim Burton szívemelengető mozimágiája még nem merítette ki tartalékait.

VÁNDORSÓLYOM KISASSZONY KÜLÖNLEGES GYERMEKEI (Miss Peregrine's Home for Peculiar Children) – amerikai, 2016. Rendezte: **Tim Burton**. Írta: **Ransom Riggs** regényéből **Jane Goldman**. Kép: **Bruno Delbonnel**. Zene: **Michael Hougham** és **Matthew Margeson**. Szereplők: **Asa Butterfield** (Jacob), **Eva Green** (Vándorsólyom kisasszony), **Ella Purnell** (Emma), **Chris O'Dowd** (Portman), **Terence Stamp** (Abe), **Samuel L. Jackson** (Barron). Gyártó: **20th Century Fox / Chernin Entertainment**. Forgalmazó: **InterCom**. Szinkronizált. 127 perc.

